

“Krisi garaian ogia ezinbestekoa da;

TOTI MARTINEZ DE LEZEA | idazlea

Literaturaren egoera ona izan ez arren, Larrabetzuko Toti Martínez de Lezea idazle emankorrek liburu bi kaleratuko ditu urte bukaera baino lehen: alde batetik, Palestinara eramango gaitu, *Esnea eta Eztizko Lurra*, abenturen eleberri historiko umoretsuarekin. Bestetik, haurrentzako Nur bildumaren 12. zenbakia idatzi berri du, bildumaren azken istoria, agian. Bi obrek etxeko liburutegiko 10.000 liburu baino gehiagoren parte izatera igaroko dira. Irudimenak mugarik ez duela diote; etxeko apalategiek bai, antza.

t/a: Jon Goikouria Larrabeiti

Esnea eta Eztizko Lurra argitaratu-ko duzu abenduan. Zein da liburuaren istorioa?

Antoñanako (Araba) Ianiz Ruiz eta Barbarineko (Lizarra) Martino euskaldunen abentura dugu honako hau. Nafarroako Teobaldo I erregearen ejertzitoarekin Palestinara abiatzen dira, kruzada batera. Bataila ostean, bi euskaldun hauek begiak ireki eta guda osteko hildakoez, putreez eta gorpuen lapurrez inguraturik itzartzen dira, padura batean. Batek kolpea hartu omen du buruan; bestea zauriturik dago. Desorientatuta dabil-tza: ez dakite non dauden, zelan heldu diren bertara, nora joan... Bataila ostean, ejertzitoez bertan bera uzten zituzten hildakoen gorpuak, eta bi pertsonaien helburua Palestinatik etxera bueltatzea da, baina ez daukate dirurik ezta mediorik ere. Orduan, garai hartan zegoen salerosketa nagusiaz baliatuko dira: altxor faltsuak. Barre asko egin dut obra honekin. Abenturen eleberri historikoa da, umorearekin kontatutakoa. Bi pertsonaiek hemengo jendeari ziria sartzen diete: San Jorgeko dragoiaren letagin bat Sanguesak bati saldu diot. Sanguesak jakingo balute...

Zeintzuk gai jorratzen dituzu?

Hiru gauza kontatu ditut: lehenengo, altxorren faltsutasuna, orokorrean. Beste ideia bat konkista eta kruzaden ideia zentzugabea: Europan toki santuen liberazioa bezala saldu zuten ideia da, baina guzti horren atzean, lurraldeez eta altxorrez jabetzearen helburua dago. Horrexegatik esaten zaio Palestinari esnea eta eztizko lurra. Hirugarren ideia hurrengoa da: jendeak, jatorriak, kulturak

“Hitzak bateratzeagatik ez gara idazleak: irudimena eta trebezia behar dira”

eta hizkuntzak ezelangoa izan arren, elkarren artean ondo ulertzen dute. Agintariak dira gatazkaren sortzaile bakarrak. Eleberriaren kasuan, Jerusalemen 200 judu daude; Tuteran, 400; eta Damaskon, 3.000-4.000 inguru. Damaskon sinagogak, mezkitak eta kristauen elizak elkarbizi dira. Inork ez dio albokoari erasorik egiten sinismen ezberdinak izateagatik.

Zerk egiten du berezi zure azken lan hori?

Umorea eta etxetik irtetearen ideia. Badirudi etxetik irtetearen beldurra dau-

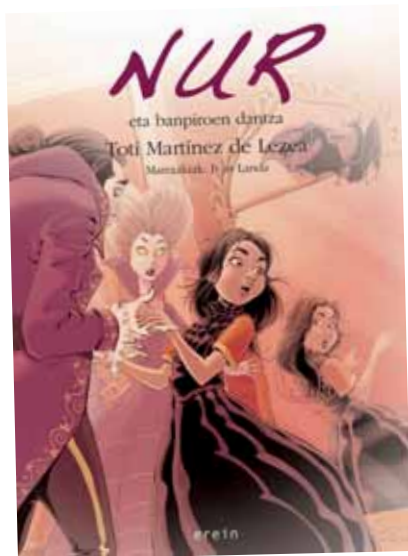
“Guda Zibileko biktima ahaztuen inguruko liburuak idazten hasi naiz”

kagula. Eta irteten garen honetan, Salamancara barik, nora eta Palestinara goaz! (barreak). Garai hartako altxorrek gaur egungo marihuanarekin alderatu litezke: diru asko mugitu zuten. Lurraldeak gudak egiten zituzten altxor bakarragatik. Azken batean, altxorrek erromesak zekartzaten, eta erromesek, dirua. Betiko kontua.

Zelakoa da dokumentazio lana hola eleberriak sortzeko?

Lan asko dago atzean. Saiakerak irakurtzen ditut, ikasi egiten dut, alorrean trebatuak diren lagunak dauzkat... Azken horiei kontsultak egiten dizkiet: zenbat

liburuak ez”

denbora eman daiteke Bartzelonatik Acreko San Juanera joateko?, zein mota-tako itsasontzian? Galeoian, galeotean, koka batean...?, Mediterraneoko ekaitzek ontziak hondoratzen zituzten?, zein mota-tako txanponak erabiltzen dira Palestinan?... Interneta ere erabili dut, batez ere geografiarako. Sirian izan naiz eta ondo ezagutzen dut, baina Palestina eta Israel orokorrean, ez. Google Maps-ek asko laguntzen du. Geografia eta orografia eza-gutzea berebizikoa da.

Nur-en 12. liburua kaleratuko duzu aurten ere. Noiz arte?

“Barre asko egin dut obra honekin. Abenturen eleberri historikoa da, umorearekin kontatutakoa”

Seigarren zenbakitik nabil Nur-en bil-duma idazteari noiz utziko diodan pentsa-tzen. Haurrek idazten didate, liburu gehia-go eskatzen. Liburu horiek nire bilobagatik idazten ditut: alaba eta suhia Txinara joan ziren berarekin, eta neskatxoarekin zein bertako sustraiekin harremana mantentze-arren hasi nintzen Nurrekin. Baina Nur-ek neskatxoa izateari utzi zion.

Aurrerapenik datorren urterako?

Y Todos Callaron eleberriaren ildotik doan istorioa idazten hasi naiz, Guda Zi-bileko biktima zibilen, anonimoen, desa-gertutakoen eta sekula barkamenik eskatu ez zaien biktima ahaztuen ingurukoa. Gerra pairatu zuten jende anonimoen isto-riok kontatuko ditut bertan. Familia ba-rruan zein kanpoan, istorio pilo bat daukat gordeta. Bestalde, Endaren bigarren zatia idatziko dut: VI. mendean dago girotuta, tribuak zeuden, etengabe borrokan zeu-denak: Iturixoak, Aturioak, Euskoak, Ilu-nak... Horiek elkartu eta iparraldeko Fran-koen eta hegoaldeko Godoen aurka borro-katuko dira. Homerok Iliadarekin egin zuen bezalaxe, aldaketa batzuekin: Ezpir-tuen Oihana (Irati basoa), Jentilen Haizea-ren Mendia (Añamendi), Mendi Sakratua (Elori)... Bigarren eleberria Txindoki eta Aralarren zonaldean dago kokatuta.

Zelan daukate literaturako hasibe-riek lehen pausua emateko?

Egoera ez da batere ona. Eskaintza es-karia baino handiagoa da, eta krisi garaian ogia ezinbestekoa da; liburuak ez. Hala ere, ni hasi nintzenean ere ez zegoen batere ondo. Hasiera-hasieratik gogor egin behar da lan aurrera egiteko, baina posiblea da. Literaturan hasi nintzenean inork ez zuen nire alde apustu egin, baina idaztea erabat gustatzen zitzaidan, eta jarraitu egin nuen. Harrezgeroztik hementxe nago, inolako la-guntzarik gabe. Hala ere, hitzak bateratze-agatik ez gara idazleak: bost urte dauzka-gunetik hitzak batzen irakasten digute. Iru-dimena behar da, eta ideiak modu eragin-korrean kontatzen jakitea.

Familia osorako kalitatezko arreta, zure esku

Zehaztu Berriak
Logopedia
Podologia
Krimasajea

clínica dental
ZAINDUZ
hortz klinika

Transterri etorbidea, 9 - Larra | Artea eta erakina | 48160 DERIO
94 454 01 01 | 657 79 54 45
info@dentalezainduz.com | www.dentalezainduz.com

Enaitz
TABERNA

Ogitartekoak
Anoak
Plater konbinatuak

94 455 42 15
Garaioltza, 74
48196 Lezama

10. URTEBERRIA

BOLALEKU
JATETXEA

Hainbat menu
Karta
Ospakizunak

• BOLAPARK

Garaioltza, 1 - LEZAMA
94 455 41 10
Jantoki Facebooken

Jatetxea **SAN ISIDRO**

EUSKO OKELETAN ESPEZIALIZATUA ETA ETXERKO GOZOGINTZA APARTA

ESKONTZAK, BATAIOAK, JAUNARTZEAK

Karta zerbitzua - Laneko zerbitzuak - Jantoki pribatuak
Jantoki bakoitzean 180 toki - Sukalderitza tradizionala

Teléfono 94 454 07 96 Mungai etorbidea, 25
Fax 94 454 14 12 48160 DERIO

t i k
t a k

EGUNEKO MENUA
lehenengo platera
bigarren platera
postrea
ogia
edaria

9€

Bestorena 5, Bahea 48160 DERIO
T: 94 454 55 55

HAUR-MODA

Tximeleta

Gernikako Arbola, 8 DERIO
94 454 14 35